

Kütüphanelerin Ülke Ekonomisi Üzerindeki Rolü

Sevgi Koyuncu TUNÇ¹

¹ Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi, Ankara,
Türkiye
sevgi_koyuncu@hotmail.com

ÖZET

Kütüphanelerin ülkelerin ekonomileri üzerindeki etkilerinin incelendiği bu çalışmada kavramsal çerçevede bilgi ekonomisi, bilgi yönetimi ve kütüphanecilik kavramlarının bileşenleri açıklanacaktır. Kütüphanelerin ekonomiye ve bilgi ekonomisine etkilerini gösteren bir model sunularak modeli destekleyen geçmiş araştırmalara yer verilecektir. Ülkelerin kütüphane istatistikleri ve bilgi ekonomisi indeksleri karşılaştırılarak kütüphane - ekonomi arasındaki ilişki açıklanacaktır. Son olarak kütüphanelerin ülke ekonomisinde oynadığı rolün etkinliğinin artırılması için atılması gereken adımlar belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kütüphaneler, ekonomi gelişme, bilgi ekonomisi, kütüphanelerin rolü, Türkiye

The Role of Libraries on the Country Economy

ABSTRACT

In this study, which examines the effects of libraries on economies of countries, the components of the concept of information economy, knowledge management and librarianship will be explained. A model showing the effects of libraries on the economics and knowledge economy will be presented and past research supporting the model will be presented. The relationship between the library and the economy will be explained by comparing the library statistics of the countries and the information economy indexes. Finally, the steps to be taken to increase the effectiveness of the library's role in the country's economy will be determined.

Keywords: Libraries, economic development, information economy, the role of libraries, Turkey

BİLGİ EKONOMİSİ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hayatımızın her alanına nüfus ettiği son kırk yılda bu alanda bir çok yeni kavram ortaya atılmıştır. Bunlardan biri de OECD'nin 1960'larda yaptığı bir çalışmada gündeme getirdiği "Bilgi Ekonomisi"dir. Bu ilham verici çalışmada OECD birinci sanayi devriminde buhar makinesinin oynadığı tetikleyici rolün yerini şu anda bilgisayarın aldığını ve bilgisayarın ikinci sanayi devriminin anahtarı olduğunu belirtmiştir. OECD'ye göre bilgi, yönetimin anahtarıdır bu nedenle bilgisayarın stratejik önemi vardır (Godin, 2008).

Geçmiş 50 yılda bilgi kavramı üç aşamada gelişmiştir. Birinci aşama bilginin İngilizce "knowledge" olan karşılığı olarak algılanmasıydı. 1950 ve sonrasında bilgi ve belge sayısında büyük bir artış başladı. Bilgisayarlar bilginin yönetimi için bir çare olarak görüldü. Bilgi bilimsel ve teknolojik bir terim olarak algılanıyordu ve üretilen belge sayısı ile ölçülmekteydi.

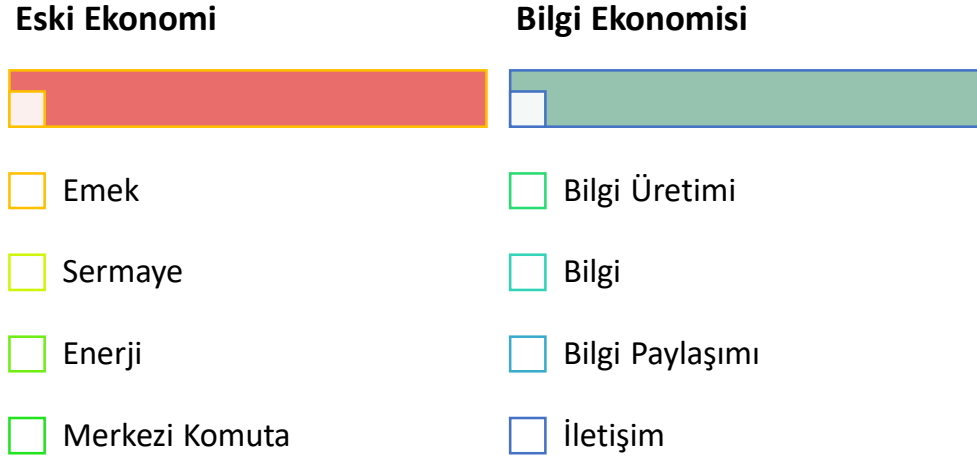
İkinci aşamada bilgi bir mal, ham madde veya ekonomik bir etkinlik olarak açıklandı. Bu kavramlar ilk olarak 70'li yılların sonlarında F. Machlup ve M. U. Porat tarafından geliştirildi. Üretim ekonomisinden hizmet veya bilgi ekonomisine geçiş ve ülkeler arasındaki bilgi boşlukları bu dönemlerde oluşmaya başladı. Ulusal hesaplarla ilgili bilgiyi ölçmek için istatistikler geliştirildi. Bilgiye dayalı ekonomi kavramını ortaya atan Machlup bilgi üretimine dayalı işlerin diğer işlerin önüne geçmeye başladığını 60'lı yılların sonunda fark etti. (Machlup, 1973)

1967 yılı verileriyle bilgi ve bilgi dışı sektörlerin ABD gayri safi milli hasılasına (GSYH) katkısı yüzde 46.2'dir. Bu katkının yüzde 25'i birincil enformasyon sektöründen, yüzde 21'i ise ikincil enformasyon sektöründen kaynaklanmaktadır. (Porat, 1977) Bell, 1967 verilerine göre büyüklüğü ABD'nin gayri safi milli hasılasının %46'sını oluşturan enformasyon sektörünün, 1970'lerin ortalarına kadar daha da genişlemiş olduğunu varsayarak, enformasyon çalışanlarının iş gücü içerisindeki en büyük grubu oluşturduğunu iddia etmektedir. (Bell, 1974) 1977'de Porat, bu yeni ekonominin büyüklüğünü ölçen ve tahmin eden 9 ciltten oluşan bir tez yazmış ve yeni ortaya çıkan sektörü "Bilgi Ekonomisi" olarak adlandırmıştır. (Porat, 1977)

Bilgi yakın zamanda teknoloji olarak algılanmaya başlanmıştır. C. Freeman teknoloji olarak bilginin ekonomiyi çok geniş bir alanda etkilediğini ve ekonomiye yeni bir boyut kazandırdığını söylemişlerdir. (Freeman, 2001) Bilgi teknolojilerinin ve geliştirilen uygulamaların doğru kullanılması ve bunun ölçülmesi bu dönemde önem kazanmıştır. Teknolojik kıstası merkezine alan tanıma göre mikro işlemciler, üretim maliyetlerinin düşmesi nedeniyle ofislerde ve evlerde her türlü araç gereç ve ürünün içine girmişler ve böylece yeni toplumsal deneyimler yaratarak yeni bir çağa girilmesine neden olmuşlardır (Webster, 2002).

OECD Bilgi ekonomisini, üretim ve dağıtımda bilginin kullanıldığı ekonomi olarak tanımlamıştır. (OECD, THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY, 1997) Tapscott'a göre "Yeni Ekonomi", gelecek için rekabet, yeni ürün, hizmet ve değer yaratma kapasitesidir. (Tapscott, 1997). Taşçı'ya göre ise Bilgi ekonomisi, stratejik faktörün bilgi olduğu üretim ve tüketim süreçleri ile bunlar arasında gerçekleşen süreçlerin bilgiye dayalı olduğu ekonomidir. (Taşçı, 2007)

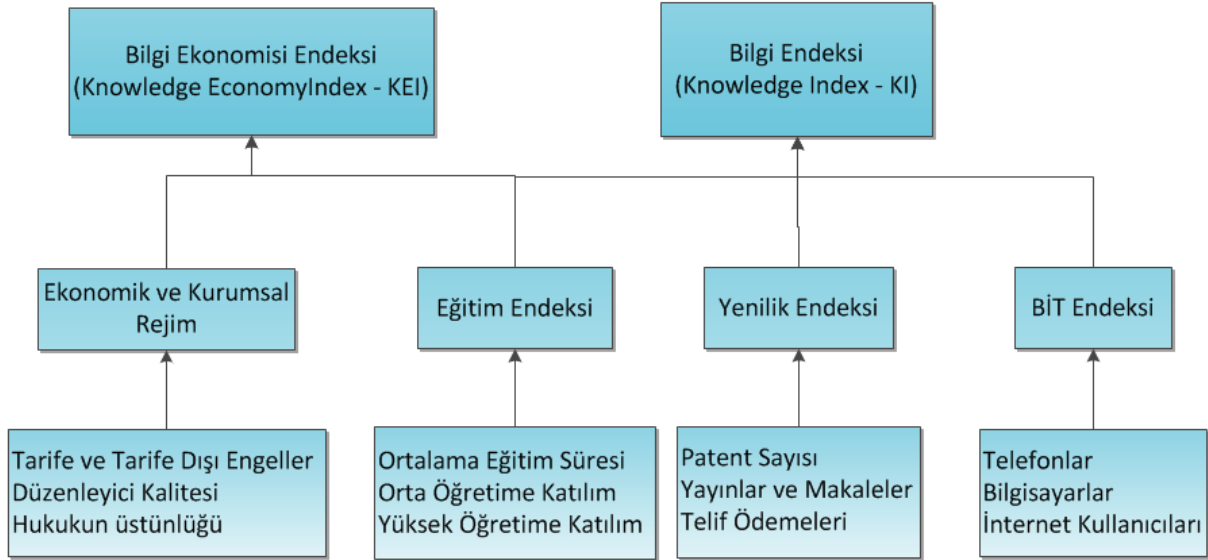
Bilgi ekonomisinde, birimler bir ağ yapısı sayesinde iletişim kurar. Tüketici ile üretici arasındaki mesafe ortadan kalkmıştır. Bilgisayar, medya ve kişisel hizmet teknolojileri yönlendirici bir sektör haline gelmiştir. Bilginin aktarımındaki hız, ekonomideki verimliliğin ve başarının anahtarı olmuştur. (Brinkley, 2006)

Şekil 1 Ekonomi Bileşenlerinin Dönüşümü

Üretim faktörü olarak bilgi kendini sürekli birikimli olarak yenileyen sınırsız bir üretim unsurudur. Bilgi; sermaye ve toprağa göre çok daha akışkandır, yer değiştirebilir, taşınabilir. Bilgi paylaşılabılır ve bölünebilir. Toprak ve sermaye gibi özel mülkiyet konusu olup diğer insanları dışlamaz. Bilgi bir üretim faktörü olarak, diğer üretim faktörlerini ikame etmektedir. Ham madde, emek, zaman, mekan, sermaye ve öteki girdilere olan ihtiyacı azalttığı için bilgi her şeyi ikame etmekte, ileri bir ekonominin merkez kaynağı haline gelmektedir. (Brinkley, 2006)

Dünya Bankası Bilgi Ekonomisi çerçevesini Şekil 2'deki gibi çizer. Dünya Bankası ülkelerin Bilgi Ekonomisi performansını ölçmek için ülkelerin ekonomik ve kurumsal politikalarını, eğitim, yenilik, bilgi ve iletişim altyapısı endekslerini kullanmaktadır.

Şekil 2 Bilgi Ekonomisi Bileşenlerinin Kapsamı (WorldBank, 2012)

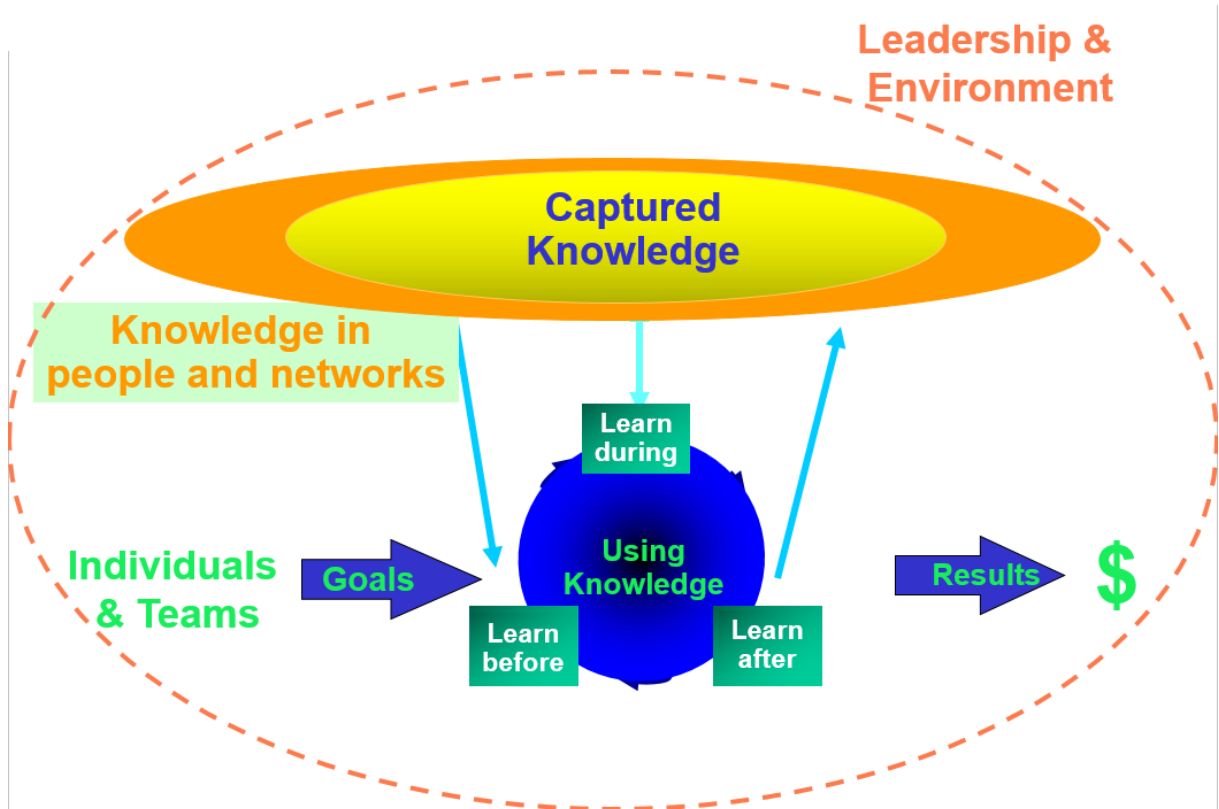
BILGI YÖNETİMİ

Bilgi (Knowledge) Yönetimi örgütsel bilgiyi elde etme, geliştirme, paylaşma ve etkili bir biçimde kullanma işlemidir ve Bilgi Ekonomisi ölçütlerinden olan Yenilik ve Eğitim indeksinde önemli rol oynar. Bilgi Yönetiminde amaç bilgiyi en iyi şekilde kullanarak

örgütsel hedeflere ulaşmaktır. Prof. Dr. Yaşar Tonta Bilgi Yönetimi kavramını şu şekilde tanımlar: Bilgi yönetimi (KM), bir örgütün misyonunu gerçekleştirmesi için örgütün entelektüel sermayesinin kullanımına dayanan bir yönetim uygulamasıdır. (Tonta, 2004)

Şekil 4'te British Petrol'ün Bilgi Yönetimi Çerçeve modeli 5 eleman içermektedir. (C. Collison, G. Parcell, 2011) Bunlar:

1. Örgüt stratejisinin bir parçası olan bir Bilgi Yönetimi Stratejisi
2. Doğru yönetim ve altyapı
3. İyi iletişim kurabilen insanların olduğu bir çevre
4. Farklı aşamalarda öğrenme disiplini
5. Bilgiyi tekrar kullanılmak üzere yakalama ve depolama

Şekil 3 British Petrol'ün(BP) Bilgi Yönetimi Bileşenleri. (C. Collison, G. Parcell, 2011)

Bilgi Yönetimi (Knowledge Management) ile Bilgi Yönetimi (Information Management) arasında anlam farkı olduğu gibi uygulamaları da birbirinden farklıdır. Bilgi Yönetimi belgeler üzerinde kayıtlı bilginin (information) yönetimi anlamı taşır ve yüzyıllardır üzerinde araştırma yapılan bir alandır. Wilson bilgi yönetiminin (IM) geleneksel olarak belgelerin sağlanması, düzenlenmesi, yaşatılması ve kullanımıyla uğraşan arşiv ve belge yönetimi, kütüphanecilik ve bilgi bilime (özellikle özel kütüphanecilik ve bilgi çalışması) dayandığını vurgulamaktadır. (Wilson, 2002)

Bilgi (Knowledge) Yönetimi Uygulamaları

İçsel Bilgi

Örtük Bilgi

Bilgi(knowledge) Oluşturma

Örgüt Stratejisi güdümlü

Örgüt kültürü ile ilişkili

Kollektif Bilgi(knowledge)

Bilgi'yi(knowledge) paylaşmak için gerekli araçlar

Örtük bilgiye erişim için gerekli araçlar

Bilgi (Information) Yönetimi Uygulamaları

Dışsal Bilgi

Açık Bilgi

Bilgi(knowledge) yayma

Kullanıcı ihtiyaçları güdümlü

-

Bireysel kaydedilmiş bilgi

Bilgi'yi(knowledge) bulmak için gerekli araçlar

KÜTÜPHANECİLİK

Kütüphane ve diğer bilgi merkezlerinde verilen hizmetlerin amacı bireylerin gereksinim duyduğu bilgiyi elde etmek, düzenlemek ve kendilerine sunmaktır. Kütüphanecilik 4 farklı bileşenden oluşur:

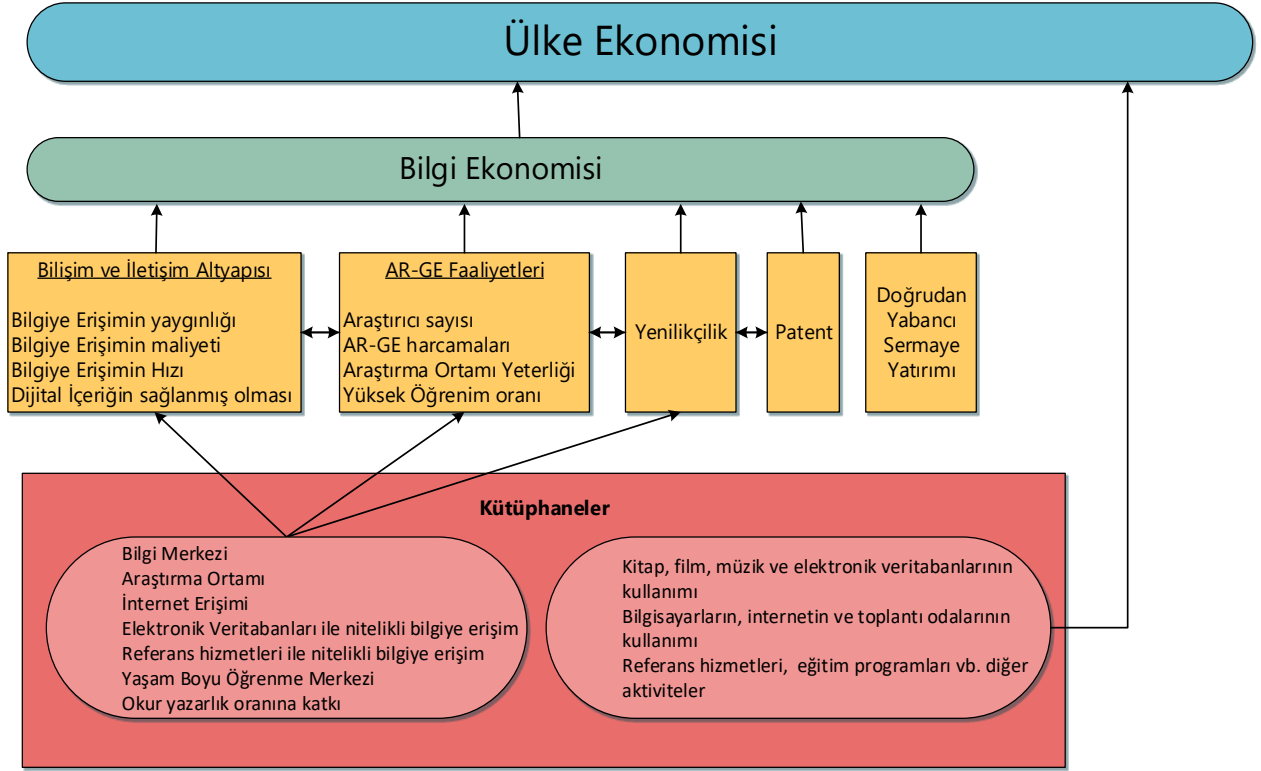
1. **Yönetim:** Planlama, bütçe yönetimi, insan kaynakları yönetimi
2. **Bilgi kaynaklarının Organizasyonu:** sınıflama, kataloglama, indeksleme, koleksiyon yönetimi, bibliyografik kontrol
3. **Kullanıcı Hizmetleri:** bilgi ve belgelere erişimi sağlamak, materyal sirkülasyonunu sağlamak, bilgi okur yazarlığı programları düzenlemek
4. **Bilgi Teknolojileri:** Veritabanlarına, web tabanlı bilgi hizmetlerine erişim ve çevrimiçi arama hizmeti için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması. (Mchombu, 2010)

KÜTÜPHANELERİN EKONOMİK GELİŞME ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Kütüphanelerin ülkelerin ekonomik gelişmelerine katkısını görsel olarak sunmak ve kavramlar arasındaki ilişkiyi göstermek amacıyla bir model hazırladık. Şekil 4'teki modele göre kütüphaneler aşağıdaki özellikleri nedeniyle Bilgi ekonomisine, dolaylı olarak ta ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır:

1. Bilgi merkezi olma,
2. Araştırma ortamı sağlama,
3. İnternet erişimi sağlama,
4. Elektronik veri tabanları ile nitelikli bilgiye erişim,
5. Referans hizmetleri ile nitelikli bilgiye erişim,
6. Yaşam boyu öğrenme merkezi olma,
7. Okur yazarlık oranına katkı

Kütüphanelerin ülke ekonomisine doğrudan katkı sunması, içerdiği kitap, film, müzik ve elektronik veri tabanlarını ücretsiz olarak sunması, bilgisayarların, internetin ve toplantı odalarının ücretsiz kullanımı ve referans hizmetleri, eğitim programları vb. diğer etkinliklerden halkın ücretsiz katılımı yoluyla gerçekleşmektedir. Kütüphane kullanıcıları bu hizmet ve materyallerden yararlanmak için harcamaları gereken parayı ellerinde tutarak bir kazanç sağlamış olurlar. (Levin, Driscoll, Fleeter, 2006)

Şekil 4 Kütüphane – Ekonomi İlişkisi Modeli

Sonraki bölümlerde modelin doğruluğunu destekleyen araştırmalar ve istatistiklere yer verilecektir.

KÜTÜPHANELERİN EKONOMİK GELİŞİME DOĞRUDAN KATKISI NASIL ÖLÇÜLEBİLİR?

Son on yılda kütüphanelerin ekonomik değeri üzerinde özellikle Amerika’da bir çok detaylı çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda en çok kullanılan yöntemler aşağıdaki gibidir:

- Koşullu Değerleme (contingent valuation)
- Vekil Fiyatlama (consumer surplus)
- Kütüphane hizmetlerinin kullanım süresi
- Kütüphane hizmetleri ile kazanılan zaman

Koşullu değerlendirme yöntemi, kütüphane kullanıcılarına, kütüphane hizmetleri ücretsiz olmasa idi bu hizmetler için ne kadar para ödeyebileceklerini sorar.

Vekil fiyat veya tüketici karı yöntemi kütüphane hizmetlerinin piyasadaki muadillerinin maddi değeri üzerinden yapılan bir hesaplamadır. Bu yöntem ile kütüphane hizmetlerinin yaklaşık değeri tespit edilir.

Kütüphane hizmetlerinin kullanım süresi ve kazanılan zaman yöntemleri ile kütüphane çalışanlarının maaşları üzerinden kütüphane hizmetlerinin değeri tespit edilir. (Levin, Driscoll, Fleeter, 2006)

KÜTÜPHANELERİN EKONOMİK GELİŞİME DOĞRUDAN KATKISI ARAŞTIRMALARI

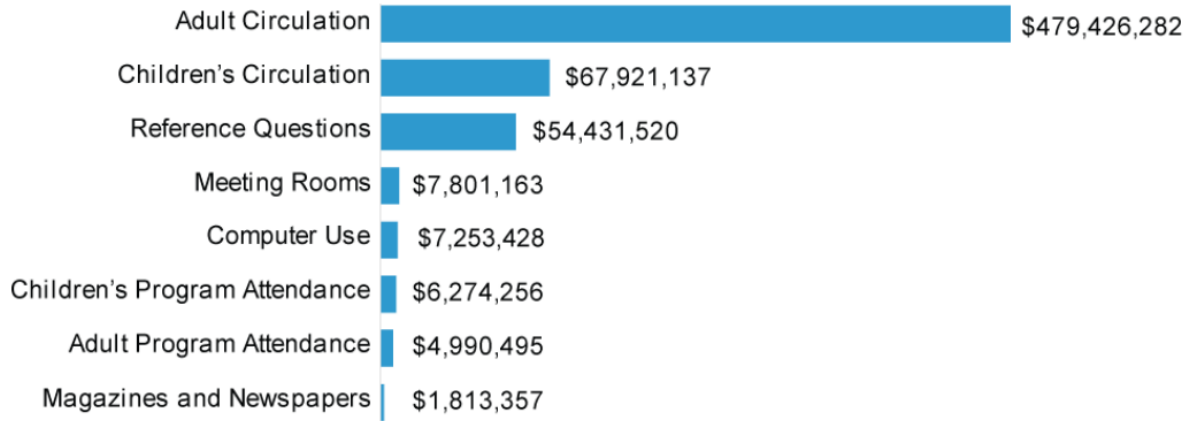
Helen Hayes “Kütüphanelerin Bilgi Ekonomisindeki Rolü” başlıklı makalesinde, British Library’nin 2004 yılında, «Koşullu Değerleme» yöntemi ile yaptığı anket tabanlı araştırmanın sonucuna göre British Library’ye yıllık yapılan her 1 Pound’luk yatırımın İngiltere ekonomisine katkısının 4.4 pound olduğuna dikkat çekmiştir. Yine aynı makalede KPMG şirketinin 423 büyük ölçekli şirketi kapsayan araştırmasına göre deneklerin %67’si yönetmek zorunda oldukları bilgi miktarının fazlalığından, %56’sı ise her yeni projeye başladıklarında tekerleği yeniden icat etmekten şikayetçidir. Gelişmiş ülkelerdeki çalışanların %70’i bilgi çalışanıdır ve devletler bilgi çalışanlarını eğitime ve bilgi (knowledge) üretme yoluyla yeni fırsatlar yaratma gayreti içindedirler. Bu bilgiler bilgi yönetimi eksikliğinin şirketlere maliyetinin azımsanmayacak kadar büyük olduğunu göstermektedir. (Hayes, The role of libraries in the knowledge economy, 2004)

İndiana Eyalet Kütüphane’sinin 2007’de gerçekleştirdiği “Kütüphanelerin Ekonomi Üzerindeki Etkisi” konulu araştırmasında aşağıdaki üç soruya cevap aranmıştır (The Indiana Business Research Center, 2007);

1. Akademik kütüphanelerin ve halk kütüphanelerinin ölçülebilen ekonomik faydaları nelerdir?
2. Kütüphaneler ekonomik gelişimde ne kadar iyi rol oynamaktadır?
3. İndiana kütüphaneleri ekonomik gelişimde ve büyümede nasıl daha aktif bir rol oynayabilirler?

Araştırmada koşullu değerlendirme ve vekil fiyatlandırma yöntemleri kullanılmıştır. Öncelikle İndiana’da bulunan kütüphanelerin yıllık toplam maliyeti hesaplanmıştır. Daha sonra ise kütüphanelerdeki yetişkin ve çocuk sirkülasyonu, referans soruları, toplantı odaları, bilgisayar kullanımı, çocukların ve yetişkinlerin düzenlenen programlara katılımı ve dergi / gazete hizmetlerinin toplam piyasa değeri hesaplanmıştır. Bu hesaplama göre kütüphane hizmetlerinin toplam piyasa değeri yaklaşık 629 milyon dolardır. Bu değer halk kütüphanelerine yakın yerleşim yerlerinin nüfusuna bölünerek kütüphanelerin kişi başına düşen kazancı elde edilmektedir. Aynı şekilde kütüphanelere harcanan toplam para da nüfusa bölünerek kişi başı maliyet hesaplanmıştır. Kişi başı maliyetin kişi başı kazanç oranı İndiana toplumunun kütüphanelere yatırılan her 1 dolara karşılık ne kadar kazanç elde ettiğini göstermektedir. Şekil 4’te araştırma sonucu elde edilen değerler görülmektedir. Araştırma sonucuna göre kütüphanelerin ekonomiye katkıları giderlerinden daha fazladır çünkü İndiana toplumu kütüphanelere yatırılan her 1 dolara karşı 2.38 dolar ekonomik fayda sağlamaktadır.

Market Value of Indiana's Public Library Circulation and Services

Benefit-Cost Summary, Indiana Total

Total Market Value of Library Services (2005)	\$629,911,638
Indiana Population within a Public Library District (2005 estimate)	6,051,615
Market Value of Library Services per Capita (2005)	\$104.09
Total Library Operating Expenses (2005)	\$265,088,105
Operating Expense per Capita (2005)	\$43.80
Public Benefit-Cost Ratio (Total Value / Total Operating Expense)	\$2.38

Source: IBRC, using Indiana State Library data

Şekil 5 İndiana Halk Kütüphanelerinin Piyasa Değeri (The Indiana Business Research Center, 2007)

Aynı araştırma kapsamında görüşülen iş dünyası liderlerinin %50'sinin kütüphanelerin yerel ekonomik zenginliği ve yaşam kalitesini artırdığını düşünmekte olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın "Sonuç" bölümünde ise aşağıdaki önerilere yer verilmiştir;

- Ekonomik gelişime katkıyı artırmak için kütüphanelere yönelik bir stratejik plan hazırlanmalı,
- Kütüphane koleksiyonları arttırılıp genişletilmeli,
- Yerel kütüphanelere kendi ekonomik değer analizlerini yapmaları için destek olunmalı,
- Yerel kütüphanelere, ekonomik değerlerinin görünürlüğü artırmaları için destek olunmalı.

2006'da yayınlanan "Southwestern Ohio Halk Kütüphaneleri Yatırımlarının Geri Dönüşü" adlı araştırmada kütüphane yöneticilerinden alınan kitap, film, müzik, elektronik veri tabanı kullanım verileri, bilgisayar ve toplantı odası kullanımları, kullanıcı hizmetleri ve eğitim programları bilgileri analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre yıllık kütüphane harcaması 74 milyon dolar iken kütüphanelerin sağladığı yıllık doğrudan ekonomik kazanç: 283.6 milyon dolar'dır. Ohio'da kütüphanelere harcanan her 1 dolara karşılık 3.81 dolar ekonomik

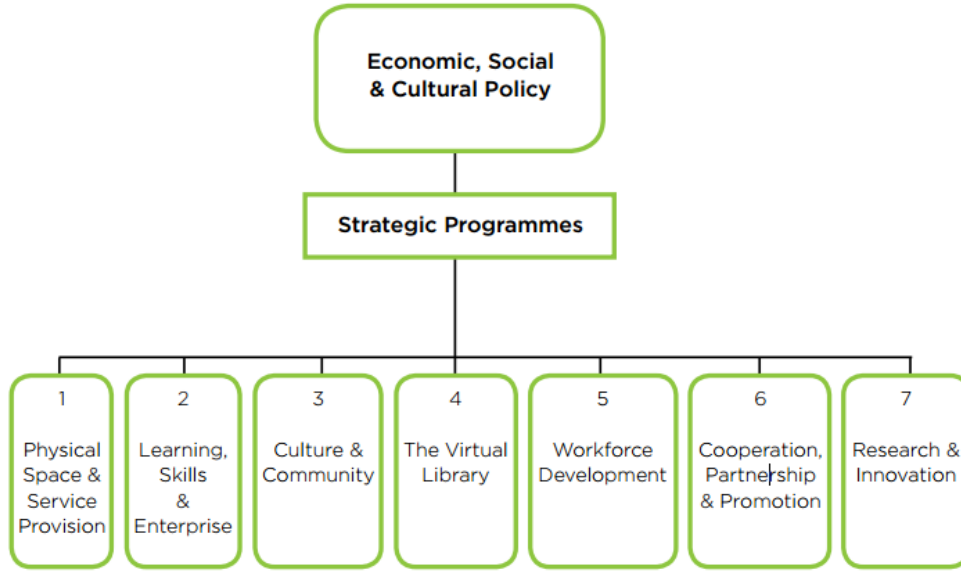
kazanç sağlandığı ortaya çıkmıştır. Araştırma raporunda “Kütüphaneler verdikleri bir çok hizmetle ve sundukları programlarla topluma bütünsel bir paket sunmaktadır ve bu paketin maddi değeri tek yönlü bir ölçüm yöntemi ile belirlenemez.” ifadesi kullanılmış, kütüphanelerin hem doğrudan hem de dolaylı ekonomik etkileri olduğu vurgulanmıştır (Levin, Driscoll, Fleeter, 2006).

Kütüphanelerin topluma doğrudan ekonomik etkisini araştıran bir diğer çalışma ise Pittsburgh, Carnegie Kütüphanesi tarafından 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Maliyet – Fayda Analizi yöntemi ve 1300 kütüphane kullanıcılarını kapsayan bir anket düzenlenmiştir. Çalışma Carnegie Kütüphanesi yıllık 91 milyon dolar’dan fazla ekonomik kazanç sağladığını ortaya çıkarmıştır. Kütüphaneye harcanan her 1 dolar karşılığında 6 dolar’dan fazla geri dönüş sağlanmıştır. Sonuçlara göre kullanıcılar ödünç aldıkları kitapları satın alsalardı maliyeti 27 milyon dolar, her bir dvd ve videoyu 3 dolara kiralamaları durumunda maliyeti 2 milyon dolar olacak idi. Kütüphanenin herkese açık elektronik veri tabanlarının halka sağladığı ekonomik değer ise 12 milyon dolar olarak hesaplanmıştır. (Carnegie Library of Pittsburgh, 2006)

Tüm bu araştırmalar kütüphanelerin toplum ekonomisine doğrudan etkisini somut olarak kanıtlamaktadır. Ülkeler bilgi yönetimi becerilerini ve bilgiye erişimin en önemli aktörlerinden olan kütüphaneleri geliştirerek ekonomik ve kültürel alanda yeni çıkış yolları ve fırsatlar yaratabilirler. Bu konuda adımlar atmaya hazırlanan ülkelerden biri İrlanda’dır. İrlanda, Dünya Bankası, 2012 Bilgi Ekonomisi Endeksi (KEI) sıralamasında 11. sıradadır. İrlanda hükümeti ekonomik bir durgunluk yaşadıklarını, işsizlik oranının arttığını görmüş ve bu durumla baş etmek için “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Gelişimin Katalizörü Olarak Halk Kütüphaneleri Stratejisi” raporunu hazırlamıştır. Bu raporda İrlanda halk kütüphanelerinin ulusal kaynak ağı olmaları nedeniyle fiziksel ve çevrimiçi olarak ekonomik büyümeyi, istikrarı ve toplumsal uyumu destekleyebileceği ifade edilmiştir. Halk kütüphaneleri stratejisi ile kütüphaneler yerel toplumda ana bilgi kaynağı olarak konumlandırılarak,

- İrlanda’nın ekonomik dirilişini ve istikrarını inşa etmek, ulusal bilgi profesyonelleri ile yüksek kalitede bilgiye, fikirlere ve know-how’a erişime rehberlik etmek ve yaratıcılığa zemin hazırlamak için devlet ile işbirliği içinde çalışacaklardır. (Ireland Department of the Environment, 2013)

The public library as a catalyst for economic, social and cultural development

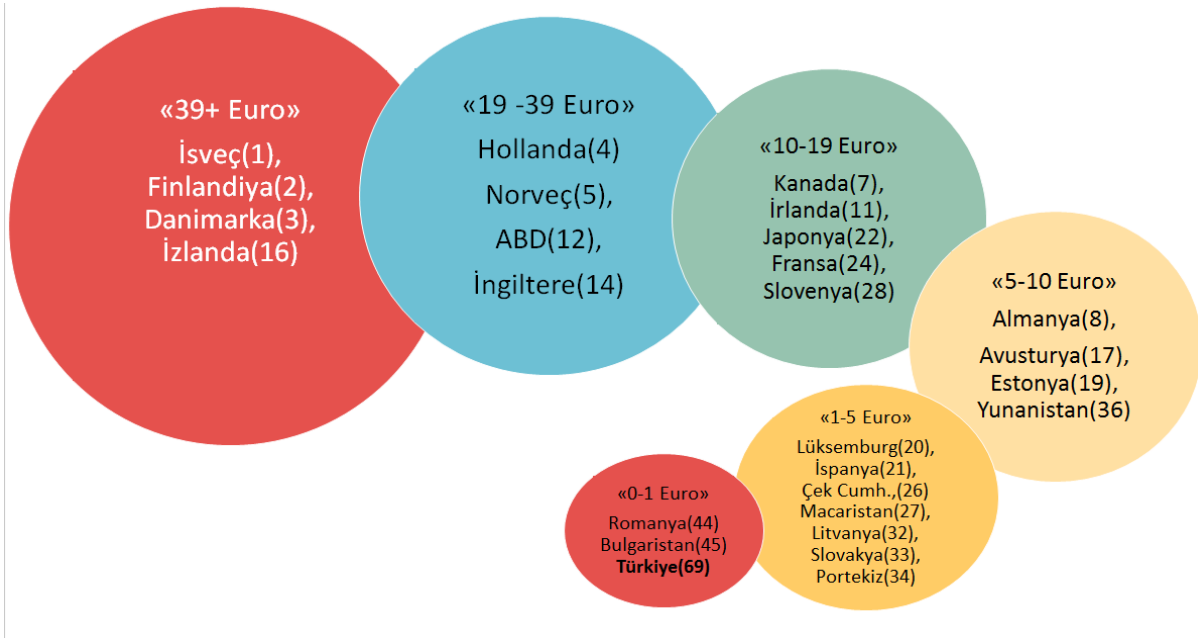

KÜTÜPHANELERİN EKONOMİK GELİŞİME DOLAYLI KATKISI NASIL ÖLÇÜLEBİLİR?

Kütüphaneler aşağıdaki özellikleri ile ekonomiye dolaylı olarak katkı sağlamaktadır.

- Eğitime katkı,
- Yaşam Boyu Öğrenme ortamı
- Araştırma ortamı
- Okur yazarlık Oranını artırma
- İstihdam becerilerini artırma
- İş ile ilgili teknik bilgi edinme
- İş kurmak için nitelikli bilgi edinme
- Yatırım kararı vermek için ihtiyaç duyulan yüksek kalitedeki bilgileri edinme
- Toplumun kültür seviyesini artırma
- Yaşam Kalitesini artırma

Kütüphanelerin toplumun yaşam kalitesini, kültür seviyesini artırmasının, yenilikçiliğe ve yaratıcılığa ortam hazırlamasının ekonomi üzerindeki yansımaları uzun vadede görünür olacaktır. Şekil 6'da ülkelerin 2001 yılında kütüphanelere yaptıkları kişi başına düşen harcamalar görülmektedir (D. Fuegi, M. Jennings, 2004). Ülke isimlerinin sağındaki sayılar ise dünya Bankası 2012 Bilgi Ekonomisi Endeksi sıralamasını göstermektedir. Böylece 2001 yılında yapılan kütüphane yatırımlarının 10 yıl sonra ülkelerin bilgi ekonomisine yansımaları görülebilmektedir (WorldBank, 2012).

Şekil 6 Ülkelerin 2001 Yılı Kişi Başı Kütüphane Harcamaları ve KEI 2012 Sıralaması: (WorldBank, 2012) (D. Fuegi, M. Jennings, 2004)

2001 yılında kişi başı yıllık 39 Euro'dan fazla harcama yapan İsveç, Finlandiya ve Danimarka'nın 2012 KEI sıralamasında ilk üç sırayı aldığı görülmektedir ve ortalama sıra numarası 5.5'tir. 19-39 Euro arasında harcama yapan ülkelerin ortalama sıralaması, 8.75, 10 - 19 Euro harcama yapan ülkelerin ortalama sıralaması, 18.4, 5-10 Euro harcayanların ortalama sıralaması 20, 1-5 Euro harcayanların ortalama sıralaması 27.57, 0-1 Euro harcayanların ortalama sıralaması 52.66'dır. Bu değerler göz önünde bulundurulduğunda kütüphaneye yapılan yatırım ile bilgi ekonomisi performansı doğru orantılıdır sonucuna varılabilir.

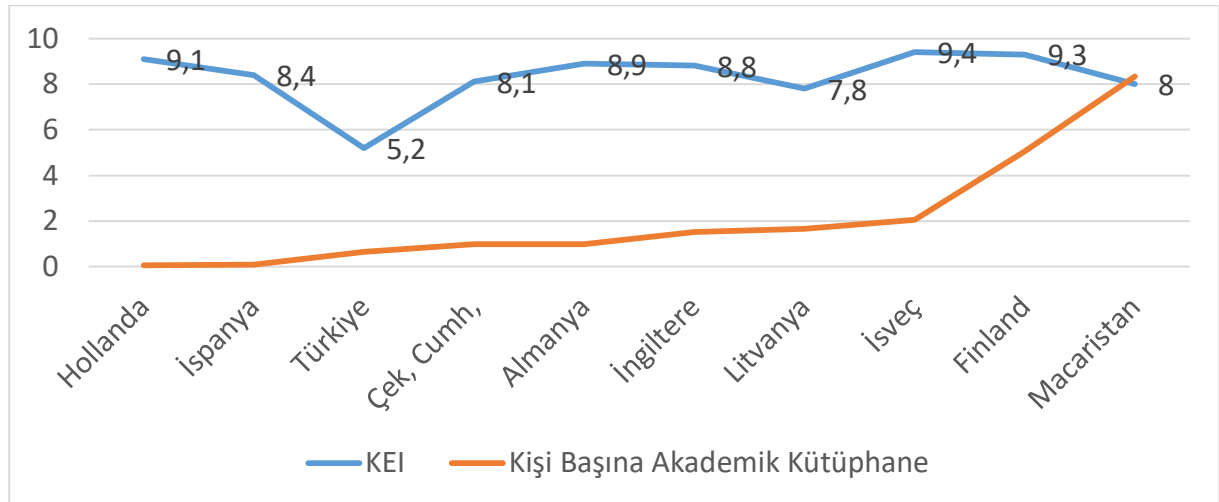
ÜLKE BAZINDA HALK KÜTÜPHANELERİ VERİLERİ

Tablo 2 ülkelerin halk kütüphaneleri verilerini, Dünya Bankası Bilgi Ekonomisi Endeksi(KEI) performansını ve kişi başına düşen kütüphane sayısı ile ödünç alma sayısını göstermektedir. Bu verilere göre Çek Cumh. kişi başına en çok halk kütüphanesine sahip ülkedir. Macaristan ikinci ve Finlandiya üçüncü sıradadır. Kişi başına ödünç almada ise Finlandiya birinci, İsveç ikinci ve Litvanya üçüncü sıradadır.

Tablo 1 Ülkelere Göre Halk Kütüp. Verileri: (EBLIDA, 2011), (TÜİK, Kütüphane İstatistikleri, 2014), (WorldBank, 2012)

Ülke	Nüfus	#Halk Kütüp.	#Kullanıcı (milyon)	#Ziyaretçi (milyon)	#Ödünç Alma (milyon)	#Mateyalı (milyon)	KEI	K EI Sıra	Kişi Başına Kütüp.	Kişi Başına Ödünç Alma
İsveç	9633490	1212	2,8	67,4	69,5	39,6	9,4	1	0,000125811	0,00000721
Finlandiya	5448025	979	2,1	52,8	97,4	39,3	9,3	2	0,000179698	0,00001788
Hollanda	16811000	1177	4	59,7	100	30,7	9,1	4	0,000070014	0,00000595
Almanya	80548000	9550	7,9	12,5	38	12,4	8,9	8	0,000118563	0,00000047
İngiltere	63705000	4698	11,4	306,6	309,5	102,3	8,8	14	0,000073746	0,00000486
İspanya	46704314	5075	13,6	111,5	60,7	8,9	8,4	21	0,000108662	0,00000130
Çek. Cumh.	10513800	5407	1,4	46,5	66,5	57,2	8,1	26	0,000514276	0,00000633
Macaristan	9906000	3530	1,5	17,3	26,2	44,1	8	27	0,000356350	0,00000264
Litvanya	2945951	65	0,7	11,1	20,2	18,6	7,8	32	0,000022064	0,00000686
Türkiye	75627384	1118	2	18,82	6,8	15,6	5,2	69	0,000014783	0,00000009

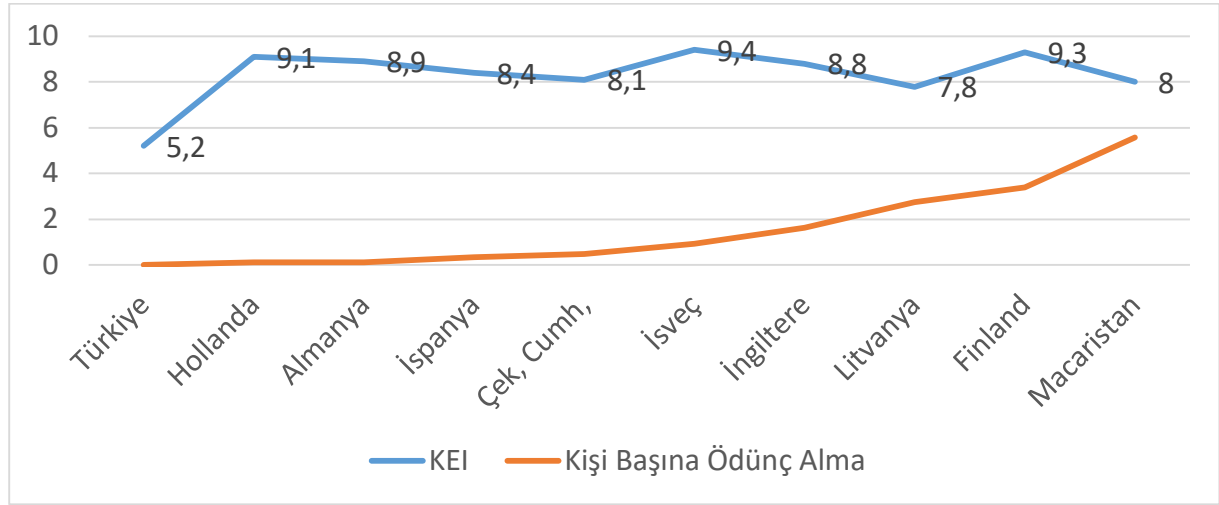
Tablo 2 Ülkelere Göre Halk Kütüp. Verileri: (EBLIDA, 2011), (TÜİK, Kütüphane İstatistikleri, 2014), (WorldBank, 2012)

Şekil 7 Kişi Başına Düşen Akademik Kütüphanesi Sayısı– KEI İlişkisi: (EBLIDA, 2011), (TÜİK, Kütüphane İstatistikleri, 2014), (WorldBank, 2012)

Şekil 9’da da görüldüğü gibi Türkiye kişi başına düşen akademik kütüphane sayısında İspanya ve Hollanda’nın önüne geçmiştir. Macaristan ve Litvanya kütüphane verilerinde ilk dört ülke arasında olmalarına rağmen KEI puanları düşüktür. Bu ülkelerin kütüphane

performansı göz önünde bulundurulduğunda önümüzdeki 10 yılda KEI’de atılım göstermeleri olasıdır.

Şekil 8 Kişi Başına Düşen Ödünç Alma Sayısı – KEI İlişkisi: (EBLIDA, 2011), (TÜİK, Kütüphane İstatistikleri, 2014), (WorldBank, 2012)

Akademik kütüphanelerden ödünç alma – KEI ilişkisini gösteren Şekil 10’da dikkat çeken ülkelerden biri Hollanda’dır. Hollanda KEI sıralamasında ilk üç ülke arasında olmasına karşın ödünç almada çok geridedir. Litvanya ve Macaristan ise ödünç almada önde, KEI’de geride kalmışlardır.

ÜLKE BAZINDA AKADEMİK KÜTÜPHANE VERİLERİ

Tablo 3’te ülkelerin akademik kütüphaneleri verilerini, Dünya Bankası Bilgi Ekonomisi Endeksi performansını ve kişi başına düşen kütüphane sayısı ile ödünç alma sayısını göstermektedir. Bu verilere göre kişi başına en çok halk kütüphanesine sahip ülkeler Macaristan, Finlandiya ve İsveç’tir. Kişi başı en çok ödünç alma ise sırasıyla Macaristan, Finland, Litvanya’da gerçekleşmektedir.

Ülke	Nüfus	#Akademik Kütüp.	#Ziyaretçi (milyon)	#Ödünç Alma (milyon)	#Mateyal (milyon)	KEI	KEI Sıra	Kişi Başına Kütüp.	Kişi Başına Ödünç Alma
İsveç	9633490	199	17,15	9	52,4	9,4	1	0,00002066	0,00000093
Finlandiya	5448025	276	12,1	18,4	23,2	9,3	2	0,00005066	0,00000338
Hollanda	16811000	14	0	1,66	293,7	9,1	4	0,00000083	0,00000010
Almanya	80548000	811	0	9,2	23,9	8,9	8	0,00001007	0,00000011
İngiltere	63705000	976	127,6	104,08	116,43	8,8	14	0,00001532	0,00000163
İspanya	46704314	52	88,57	16	1,32	8,4	21	0,00000111	0,00000034
Çek. Cumh.	10513800	105	5,465	4,834	19,755	8,1	26	0,00000999	0,00000046
Macaristan	9906000	826	0,751	55,07	5,24	8	27	0,00008338	0,00000556
Litvanya	2945951	49	5,63	8,05	23,163	7,8	32	0,00001663	0,00000273
Türkiye	75627384	487	0	0	11,697	5,2	69	0,00000644	0,00000000

Tablo 3 Kişi Başına Düşen Akademik Kütüphanesi Sayısı– KEİ İlişkisi (EBLIDA, 2011), (TÜİK, Kütüphane İstatistikleri, 2014), (WorldBank, 2012)

KÜTÜPHANECİLİĞİN BILGI EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİNLİĞİ NASIL ARTIRILABİLİR?

Bilgi ekonomisi ve bilgi yönetiminin öneminin artması kütüphanelere, bilgi yöneticilerine mevcut rollerini genişletmek için fırsatlar sunmaktadır. Kütüphanelerin Bilgi Ekonomisindeki Etkinliğini Artırmak İçin kütüphaneler ve bilgi yöneticileri;

- İnsan hayatının her döneminde resmi ve resmi olmayan eğitimi desteklemeli,
- Yaratıcılık merkezi olmaya çalışmalı,
- Komşularının buluşma noktası olmalı,
- İnternet ve e-devlete erişim sağlamalı,
- Yaşam boyu öğrenmeye katkı yapmalı,
- Toplumdaki sıkıntıları gidermek için eğitim ve seminerler düzenlemeli,
- Kurumların sahip oldukları bilgi, kurumdaki herkes tarafından bulunabilir ve erişilebilir hale getirilmeli,
- Bilgi edinmenin önündeki bariyerleri belirleyip gidermeli,
- Kullanıcılara özel ve profesyonel hayatlarında bilgiyi kullanma becerisi kazandırmalı
- Yeniden kullanımı maksimuma çıkarmak için bilgi paylaşım araçlarını kullanması,
- İnteraktif iletişim için ağların kullanımı yoluyla öğrenme grupları oluşturması, en iyi yöntemlerin tartışıldığı oturumlar düzenlemesi,
- Bilgi paylaşımını artırmak için organizasyonlarda hiyerarşik ilişki yerine dikey ve yatay iletişimin mümkün olabildiği yapıları oturtması gerekmektedir.

Ayrıca bilgi yöneticileri;

- Veri analizi, sunum ve pazarlama eğitimi almalı,
- Bilişim çalışanları ile işbirliği yaparak yeni teknolojilerle bilgi paylaşımını artırılmalı,
- Teknolojiyi kullanarak akademisyenlerin nitelikli bilgiyi elde edip kullanmalarını kolaylaştırmalıdır.

SONUÇ

Kütüphaneler, yeniliğin ve yaratıcılığın ortaya çıkması için gerekli olan mevcut bilginin paylaşılmasında önemli bir role sahiptir. Kütüphanelerin, bilgi ekonomisinin gelişimi adına bilgiyi ve bilgiye erişimi adil, yüksek kalitede ve düşük maliyetli olarak sunması

nedeniyle ekonomiye katkısı maliyetinden çok daha fazladır. Kütüphanelerin ekonomiye etkisi ve topluma katkısı koşullu değerlendirme ve vekil fiyatlandırma yöntemleri ile ortaya çıkarılarak kütüphanelerin desteklenmesi için somut argümanlar elde edilebilir. İngiltere, İrlanda, Danimarka, Finlandiya, Norveç gibi bilgi ekonomisinde öncü ülkeler kütüphaneleri ekonomik rehabeti atlatmak, yenilikçiliği ve yaratıcılığı ön plana çıkarmak için bir çıkış yolu olarak görmekte ve stratejik yol haritaları belirlemektedir. Türkiye Avrupa ülkeleri içinde kütüphanelere en az yatırım yapan ülkeler arasında olmasının yanı sıra bilgi ekonomisinde de maalesef 69. sıradadır. Çek Cumhuriyeti ve Macaristan gibi görece küçük ülkeler bilgi toplumunu gerçekleştirmek ve bilgi çağını yakalamak adına kütüphane sayılarını ve hizmet kalitesini arttırmaya yönelik yatırımlara öncelik vermişler ve bu yatırımların meyvelerini toplamaya başlamışlardır. Türkiye'nin de bu bir an önce bu çaba içine girmesi, kütüphanelerle ilgili bir acil eylem planı çıkarması, kütüphane sayısını ve kütüphaneci istihdamını arttırması bilgi çağını yakalaması açısından hayat öneme sahiptir.

KAYNAKLAR

- Bülent YILMAZ, Hakan AYDIN. (2011). Bilgi Politikası Konusundaki Uluslararası Çalışmalarda Kütüphane Kurumuna Yaklaşım: Avrupa Birliği Lizbon Stratejisi ile Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi. *BİLGİ DÜNYASI*, 12 (1) 46-69.
- Bell, D. (1974). *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. London: Heinemann.
- BORATAV, K. (1995). *İktisat Politikaları: 1980-1994*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Brinkley, I. (2006). *Defining the knowledge economy*. The Work Foundation.
- BTK. (2002). Sayısal Uçurumun Önlenmesi Planı.
- C. Collison, G. Parcell. (2011, 4). *The Knowledge Management Method from Chris Collison and Geoff Parcell*. Retrieved from StudyMode.com:
<http://www.studymode.com/essays/The-Knowledge-Management-Method-From-Chris-674647.html>
- Carnegie Library of Pittsburgh. (2006). *Economic Impact Study*. Pittsburgh: Carnegie Library of Pittsburgh.
- D. Fuegi, M. Jennings. (2004). *International library statistics: trends and commentary based on the Libecon data. Library services statistics in Europe and beyond– LIBECON*. Information Service Technologies.
- EBLIDA. (2011). *Knowledge and Information Centre (KIC) Survey*. Retrieved from
<http://www.eblida.org/>: <http://www.eblida.org/Activities/KIC/EBLIDA-KIC-Survey-Excel-sheets-may-2013.pdf>
- Freeman, C. (2001). *As Time Goes By: From the Industrial Revolutions to the Information Revolution (co-author with Francisco Louça)*. Oxford: Oxford University Press.

Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, 2015, 1(1), 1-17.
Academia Journal of Social Sciences, 2015, 1(1), 1-17.

Godin, B. (2008). *The Information Economy: The History of a Concept Through its Measurement, 1949-2005*. Project on the History and Sociology of the STI Statistics.

Grey, D. (1996). What is knowledge management? *The Knowledge Management Forum*.

Hayes, H. (2004). *The role of libraries in the knowledge economy*. Manchester: 27th UKSG Conference.

Hayes, H. (2004). The role of libraries in the knowledge economy. *Serials*, 17(3).

Ireland Department of the Environment. (2013). *The public library as a catalyst for economic, social and cultural development*. Dublin: Ireland Department of the Environment.

Karahan, Ö. (2012). INPUT - OUTPUT INDICATORS OF KNOWLEDGE-BASED ECONOMY AND TURKEY. *Journal of Business, Economics & Finance*, Vol.1 (2).

Kavak, Ç. (2009). Bilgi Ekonomisinde İnovasyon Kavramı ve Temel Göstergeleri. *Akademik Bilişim '09 - XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Şanlıurfa.

Levin, Driscoll, Fleeter. (2006). *Southwestern Ohio's Return from Investment*. Ohio: ECONOMIC BENEFITS OF PUBLIC LIBRARIES.

Machlup, F. (1973). *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*. Princeton University Press.

Mchombu, K. (2010). The role of libraries in knowledge management and knowledge economy. *Stellenbosch University Library 2010 Symposium*. Stellenbosch : Stellenbosch University.

OECD. (1997). THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY.

OECD. (2012). <http://www.oecd.org/turkey/sti-outlook-2012-turkey.pdf>. OECD.

OECD. (2012). *Statistics*. Retrieved 2012, from OECD Statistics:
<http://www.oecd.org/statistics/>

Porat, M. (1977). *The Information Economy*. Washington, DC: US Department of Commerce.

SAYGILI, Ş. (2003). *BİLGİ EKONOMİSİNE GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE EKONOMİSİNİN DÜNYADAKİ KONUMU*. ANKARA: DPT.

Schumpeter, J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press .

Taşçı, K. (2007). BİLGİ EKONOMİSİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ. XII. "Türkiye'de İnternet" Konferansı. Ankara.

Tapscott, D. (1997). *The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence*. McGraw-Hill.

Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, 2015, 1(1), 1-17.
Academia Journal of Social Sciences, 2015, 1(1), 1-17.

The Indiana Business Research Center. (2007). *The Economic Impact of Libraries in Indiana*. Indianapolis: Indiana State Library.

TÜBİTAK. (2012). *BTY İstatistikleri*. Retrieved 2012, from TÜBİTAK:
<http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-bty-istatistikleri>

TÜİK. (2012). *Bilim, Teknoloji ve Yenilik İstatistikleri*. Retrieved 2013, from TÜİK:
<http://www.tuik.gov.tr/>

TÜİK. (2014). *Kütüphane İstatistikleri*. Retrieved from TÜİK:
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086

Tonta, Y. (2004). Bilgi yönetiminin kavramsal tanımı ve uygulama alanları. *Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu*, pp. 55-68.

Tonta, Y. (2004). Bilgi Yönetiminin Kavramsal Tanımı ve Uygulama Alanları. (pp. 55-68). , 11 (4), 305-314.: Türk Kütüphaneciliği.

TPE. (2012). *Patent ve Faydalı Model Hakkında Genel Bilgiler*. Retrieved 2012, from Türk Patent Enstitüsü: <http://www.turkpatent.gov.tr>

UNDP. (1999). *United Nations Development Programme, Human Development Report*. UNDP.

Webster, F. (2002). Theories of the information society. Abingdon: Routledge. pp.98-99. *Abingdon: Routledge*, 98-99.

Wilson, T. (2002). *Information management*. Retrieved from International Encyclopedia of Information and Library Science.:
http://informationr.net/tdw/publ/papers/encyclopedia_entry.html

WorldBank. (2012). *World Bank Knowledge Economy Index*. Retrieved from www.worldbank.org/kam